

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1930 kl. 2 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, II: 371, angående förbilligande av kostnaderna för skolmateriel.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 371, har herr Norling hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om snar utredning, på vad sätt ett förbilligande av kostnaderna för skolmateriel må kunna åstadkommas, icke minst genom tillämpandet av större enhetlighet och sparsamhet i val av läroböcker; samt att Kungl. Maj:t ville fortast möjligt vidtaga de åtgärder, som av utredningen eventuellt kunna visa sig erforderliga.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Den för närvarande gällande grundläggande bestämmelsen angående antagandet av läroböcker i folkskola återfinnes i § 13 av folkskolestadgan, där det föreskrives, att skolråd äger att, efter vidkommande lärares hörande, bestämma de läroböcker, som skola begagnas vid undervisningen. I anslutning härtill föreskrives vidare i § 2 av gällande instruktion för folkskolinspektörer, att det beträffande folkskolan och småskolan tillkommer inspektör att verka för och, i den mån det är honom möjligt, övervaka, bland annat, att skolorna äro utrustade med tillräcklig och ändamålsenlig undervisningsmateriel, varvid erforderliga råd och anvisningar böra lämnas om anskaffning och användning av sådan materiel, att lämpliga läro- och läseböcker komma till användning vid undervisningen, samt att de i skolorna använda böckerna blivit antagna i föreskriven ordning.

Nu gällande bestämmelser i ämnet.

Den fråga, som i förevarande motion beröres, har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Senast vid 1928 års riksdag väcktes i andra kammaren av, bland andra, samme motionär en motion, II: 381, med samma yrkande som i den nu föreliggande. Motionen hänvisades till detta utskott, som över densamma i vederbörlig ordning inhämtade yttrande av skolöverstyrelsen och dessutom beredde Svenska landskommunernas förbund tillfälle att uttala sig i frågan. De med anledning härav avgivna yttrandena äro såsom bilagor fogade vid utskottets utlåtande nr 8 till andra kammaren vid 1928 års riksdag; och tillåter sig utskottet här att hänvisa till desamma.

Frågans tidigare behandling.

I sitt nämnda yttrande, nr 8, erinrade utskottet till en början, att riksdagen i skrivelse 1919, nr 128, anhållit, att Kungl. Maj:t fäctes låta verkställa

utredning beträffande dels i vilken omfattning behov förefunnnes av lättnad i de kostnader, som dittills i regel påvilat familjeförsörjare för anskaffande av erforderlig materiel åt deras barn i folkskolan, dels i vilken utsträckning och på vad sätt det kunde befinnas lämpligt och möjligt att av allmänna medel bereda lättnader i dessa kostnader. dels ock huruvida och efter vilka grunder en samverkan härutinnan mellan stat och kommun skulle kunna åstadkommas. Sedan chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallat tre sakkunniga för att biträda med den begärda utredningen samt dessa sakkunniga avgivit utlåtande och förslag i ämnet, förklarade emellertid Kungl. Maj:t den 7 oktober 1927 — med hänsyn till de stora kostnader, som enligt den sålunda verkställda utredningen skulle åsamkas statsverket genom de i förslaget ifrågasatta åtgärderna — sig finna vad i ärendet förekommit icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Redan dessförinnan hade chefen för ecklesiastikdepartementet anmodat överstyrelsen att skyndsamt till departementet inkomma med förslag till sådana ändrade bestämmelser, som för ifrågavarande önskemåls vinnande kunde anses lämpliga.

I sitt med anledning härav den 28 februari 1927 avgivna utlåtande förklarade överstyrelsen sig finna önskvärt, att i syfte att för framtiden förhindra ett alltför ymnigt ombyte av läroböcker vissa åtgärder lämpligen vidtoges. Dessa åtgärder syntes överstyrelsen delvis vara av beskaffenhet att kunna genom överstyrelsens egen försorg bringas till vederbörandes beaktande, under det andra åtgärder åter torde behöva föranleda närmare föreskrift av Kungl. Maj:t. Beträffande dessa båda grupper av åtgärder framlade överstyrelsen i sitt utlåtande förslag.

Då utskottet hade att behandla den 1928 väckta motionen i ämnet, hade emellertid, enligt vad utskottet inhämtade, inga åtgärder vare sig av Kungl. Maj:t eller överstyrelsen i ifrågavarande syfte vidtagits. Dock vore inom den närmaste framtiden åtgärder från Kungl. Maj:ts sida att förvänta i huvudsaklig överensstämmelse med vad överstyrelsen därom föreslagit.

Utskottet, som fann de av motionärerna framförda synpunkterna i fråga om önskvärdheten av ett förbilligande av skolmaterielen behjärtansvärda, fann emellertid att med ytterligare åtgärder i ämnet borde tills vidare anstå i avvaktan på de verkningar, som kunde bliva en följd av de i utsikt ställda bestämmelserna.

Utskottet. Då utskottet 1928 stannade för ett avstyrkande av den då föreliggande motionen, grundades detta på den förhoppningen, att åtminstone vissa av de i motionen berörda missförhållandena skulle avlägsnas genom från Kungl. Maj:ts eller skolöverstyrelsens sida förväntade åtgärder. Emellertid ha, enligt vad utskottet förvissat sig om, inga sådana åtgärder vidtagits. Utskottet anser därför tidpunkten nu vara inne för riksdagen att taga under omprövning frågan om lämpliga åtgärder för förverkligandet av motionens syfte.

De nu rådande förhållandena ifråga om läroböcker och skolmateriel äro icke tillfredsställande. Utskottet bortser därvid från den omgestaltning av den geografiska och historiska lärobokslitteraturen, som blev en ofrånkomlig följd av världskriget. Ymnigheten av olika läroböcker i samma ämne är enligt utskottets mening för stor, ombyten av läroböcker och upplagor ske för ofta, och utgifterna för det allmänna och för elevernas föräldrar bliva till följd härav onödigt betungande. De möjligheter, som förefinnas att av skolråden till något reducerat pris inköpa läroböcker och skolmateriel, torde icke i tillräcklig utsträckning utnyttjas. I många fall förekomma läroböcker av så lokalt begränsad användning, att eleverna vid flyttning till andra skolor av samma slag måst köpa nya böcker, och detta har även starkt bidragit till skapandet av ett i viss mån kaotiskt tillstånd. Det vill synas som om man genom standardisering och rationalisering skulle kunna göra besparingar på detta område utan att behovet av en god lärobokslitteratur fördenskull behövde efter sättas.

Olika vägar kunna tänkas till ett bättre sakernas tillstånd. Såväl i motionen som i de tidigare yttrandena i ämnet hava vissa riktlinjer givits. Utskottet har särskilt beaktat det uppslag, som landskommunernas förbund givit i sitt yttrande, och som utskottet finner värt att tagas under omprövning. Emellertid ha i skolöverstyrelsen ovan berörda utlåtande till Kungl. Maj:t närmare utformade förslag framställts. Utskottet betraktar för sin del dessas förverkligande såsom en lämplig första åtgärd, ägnad att i viss mån motverka de missförhållanden som nu råda.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om snar utredning på vad sätt ett förbilligande av kostnaderna för skolmateriel må kunna åstadkommas, icke minst genom tillämpandet av större enhetlighet och sparsamhet i val av läroböcker; samt att Kungl. Maj:t ville fortast möjligt vidtaga de åtgärder, som av utredningen eventuellt kunna visa sig erforderliga.

Stockholm den 18 februari 1930.

På utskottets vägnar:

GUST. MOSESSON.

Närvarande vid ärendets behandling i utskottet: herrar *Mosesson, Ljung,* Mårtensson, Weijne, Bergström* i Hälsingborg, *Hammartund, Hollertz, Eriksson* i Toftered samt fru *Nordgren*.

* Ej närvarande vid ärendets slutjustering.